

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ WROCŁAWIA**

z dnia 2020 r.

w sprawie „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu na lata 2021-2023”

Na podstawie art. 12 pkt 11 i art. 92 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r. poz. 920) w związku z art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821) Rada Miejska Wrocławia uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu na lata 2021-2023”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Wrocławia.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2021 r.

Przewodniczący Rady
Miejskiej Wrocławia

Załącznik do Uchwały Nr.....
Rady Miejskiej Wrocławia
z dnia.....2020 r.

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej
we Wrocławiu na lata 2021-2023”**

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

Spis treści

Wprowadzenie	4
1. Charakterystyka pieczy zastępczej.....	6
1.1 Rodzinna piecza zastępcza.....	8
1.2 Instytucjonalna piecza zastępcza	11
1.3 Aktualne statystyki dotyczące pieczy zastępczej we Wrocławiu.....	14
1.4 Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej.....	19
2. Podsumowanie działań podejmowanych w obszarze pieczy zastępczej we Wrocławiu w latach 2018-2020	22
3. Cele i kierunki rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu na lata: 2021-2023.....	31
3.1 Szczegółowe zadania do realizacji w latach: 2021-2023.....	31
3.2 Limit rodzin zastępczych zawodowych we Wrocławiu na lata 2021-2023	33
4. Realizatorzy, monitoring i finansowanie programu.....	35
4.1 Monitoring i ewaluacja	35
4.2 Źródła finansowania.....	35

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

Wykresy

1. Organizacja pomocy dziecku i rodzinie - strona 6
2. Formy pieczy zastępczej - strona 7
3. Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej we Wrocławiu - strona 8
4. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2015-2020 - strona 18
5. Liczba dzieci umieszczonych we wrocławskiej pieczy rodzinnej w latach 2015-2020 - strona 18
6. Liczba dzieci umieszczonych we wrocławskiej pieczy instytucjonalnej w latach 2015-2020 - strona 19

Tabele

1. Rodzinna piecza zastępcza – strona 9
2. Instytucjonalna piecza zastępcza – strona 12
3. Średnie miesięczne wydatki na utrzymanie dziecka w poszczególnych typach placówek opiekuńczo– wychowawczych na terenie Wrocławia, w okresie od kwietnia 2020 r. do marca 2021 r. – strona 14-15
4. Przyczyny umieszczenia dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej oraz przedział wiekowy dzieci w poszczególnych jej formach – strona 14
5. Przyczyny umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz przedział wiekowy dzieci w poszczególnych formach pieczy – strona 16
6. Liczba dzieci we wrocławskiej pieczy zastępczej a czas przebywania w pieczy zastępczej (stan na 30.06.2020 r.) – strona 17
7. Pomoc finansowa dla wychowanków pieczy rodzinnej – strona 20
8. Pomoc finansowa dla wychowanków pieczy instytucjonalnej – strona 21
9. Zadania do realizacji na lata: 2021-2023 oraz wskaźniki ich realizacji – strona 31
10. Wynagrodzenia wrocławskich rodzin zawodowych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka – strona 34
11. Limity – strona 35

„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu na lata 2021-2023”

Wprowadzenie

Program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu na lata 2021-2023 został opracowany na podstawie założeń ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 821). Podstawę prawną programu stanowi art. 180 pkt 1 ww. ustawy, zgodnie z którym, do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych. Ponieważ rozwój pieczy zastępczej i osiąganie odpowiednich standardów jej organizacji to procesy wieloletnie, założenia niniejszego programu w znacznej części stanowią kontynuację kierunków rozwoju określonych w „Powiatowym programie rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu na lata 2018- 2020”, przyjętym uchwałą Nr LI/1209/18 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 15 lutego 2018 r. Założenia programu wynikają także ze „Strategii rozwiązywania problemów społecznych dla Wrocławia na lata 2018- 2030” wprowadzonej uchwałą Nr LIX/1378/18 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 5 lipca 2018 r.

Celem głównym powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021 – 2023 jest rozbudowywanie i wspieranie istniejącego systemu pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej, ze szczególnym uwzględnieniem pieczy rodzinnej oraz organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą.

Zgodnie z założeniami ustawy, zabranie dziecka z rodziny naturalnej ma być ostatecznością, gdy jego dobro jest zagrożone. Działaniu temu winna towarzyszyć zasada zapewnienia dziecku optymalnych warunków rozwojowych, które najlepiej mogą zagwarantować rodzinne formy pieczy zastępczej. Szczególną wagę mają więc działania ukierunkowane na promocję, pozyskiwanie oraz szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze, a także stopniowe polepszanie warunków rodzin, które już sprawują opiekę nad dziećmi w ramach rodzinnej pieczy zastępczej. W przypadku pieczy instytucjonalnej istotne są działania podejmowane w celu zapewnienia w placówkach opiekuńczo– wychowawczych odpowiednich standardów wymaganych ustawą, zmierzające do poprawy jakości sprawowanej opieki. Program zakłada ponadto pomoc usamodzielniającym się wychowankom rodzinnej pieczy zastępczej oraz różnego typu placówek opieki całodobowej. Działania obejmują realizację indywidualnych programów usamodzielniania oraz pracę edukacyjno- wychowawczą, wspierającą ich życiowe usamodzielnienie się i integrację ze środowiskiem.

W niniejszym Programie przedstawiono charakterystykę pieczy zastępczej we Wrocławiu, z uwzględnieniem dynamiki zmian w tym obszarze w latach 2015-2020. Dokonano także podsumowania działań podejmowanych na rzecz wrocławskiej pieczy zastępczej w latach 2018-2020, które ujęto w poprzednim programie rozwoju. Opisano cele i kierunki rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu planowane na lata 2021-2023, z uwzględnieniem limitu rodzin zastępczych zawodowych mogących funkcjonować na terenie Wrocławia w tym okresie. Określając obszary problemowe i poszczególne cele do realizacji opierano się na danych statystycznych ośrodka, badaniach empirycznych, przeprowadzonych na zlecenie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrocławiu (*M. Wiktorowicz-Sosnowska, Raport z badań socjologicznych nad wrocławską pieczę zastępczą, XI 2017*) oraz danych uzyskanych od pracowników, zajmujących się bezpośrednio obszarem pieczy zastępczej.

W niniejszym Programie przedstawiono rekomendacje do realizacji wyznaczonych zadań, zaproponowano sposoby monitoringu i ewaluacji a także wskazano źródła finansowania Programu, jego beneficjentów oraz realizatorów.

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

Słownik pojęć

- **Ustawa** – Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 821);
- **Rodzinna piecza zastępcza (RPZ)** - system pieczy zastępczej, w skład którego wchodzi rodziny zastępcze zawodowe, spokrewnione i niezawodowe oraz rodzinne domy dziecka:
 - rodzina zastępcza spokrewniona – tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący/będąca wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
 - rodzina zastępcza niezawodowa – tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący/a wstępnymi lub rodzeństwem dziecka;
 - rodziny zastępcze zawodowe - jeden z małżonków tworzących rodzinę zastępczą lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim tworząca tę rodzinę, otrzymuje z tego tytułu wynagrodzenie. Rodzicielstwo zastępcze w takich przypadkach staje się zawodem. W takich rodzinach przebywa najczęściej nie więcej niż troje dzieci. Wśród rodzin zastępczych zawodowych można wyróżnić:
 - 1) rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego – rodzina, w której umieszcza się dziecko do czasu unormowania sytuacji dziecka, nie dłużej niż na okres 4 miesięcy (w szczególnie uzasadnionych przypadkach okres ten może być przedłużony do 8 miesięcy lub do zakończenia postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienie lub umieszczenie w rodzinnej pieczy zastępczej);
 - 2) rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna – rodzina, w której umieszcza się w szczególności dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności i dzieci umieszczone na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich lub małoletnie matki z dziećmi;
 - rodzinny dom dziecka (RDD) – tworzony jest przez małżonków lub osobę niepozostającą w związku małżeńskim, sprawujących/ą opiekę nad łącznie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej.
- **Instytucjonalna piecza zastępcza** – system pieczy zastępczej sprawowany m.in. w formie placówek opiekuńczo-wychowawczych:
 - typu rodzinnego – zapewniających opiekę dzieciom w różnym wieku, w tym dorastającym i usamodzielniającym się, umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu;
 - typu interwencyjnego – zapewniających doraźną opiekę nad dzieckiem powyżej 10. roku życia w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia opieki (pobyt w takiej placówce nie może trwać dłużej niż 3 miesiące, w szczególnych przypadkach może zostać przedłużony do zakończenia trwającego postępowania sądowego o powrót dziecka do rodziny, przysposobienia lub umieszczenia w pieczy zastępczej, w sytuacjach szczególnych do placówek kierowane mogą być dzieci młodsze);
 - typu socjalizacyjnego – zapewniających całodobową opiekę i wychowanie nad dziećmi powyżej 10. roku życia, których powrót do domu nie jest możliwy (w sytuacjach szczególnych do placówek kierowane mogą być dzieci młodsze);
 - typu specjalistyczno- terapeutycznego – zapewniających opiekę nad dziećmi powyżej 10. roku życia o indywidualnych potrzebach w tym: legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub umiarkowanym i znacznym stopniu niepełnosprawności.

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

- **Osoba usamodzielniana** – osoba, która po osiągnięciu pełnoletności, jednak nie później niż przed ukończeniem 25. roku życia, może opuścić rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka lub placówkę opiekuńczo-wychowawczą.
- **Indywidualny Program Usamodzielnienia (IPU)** – dokument, który opracowywany jest przez wychowanka i opiekuna usamodzielnienia, prezentuje on dalszą życiową drogę osoby usamodzielnianej i jest tworzony co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem przez osobę usamodzielnianą pełnoletności.

1. Charakterystyka pieczy zastępczej

Przepisy ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyznaczają dwa zasadnicze obszary działania. W pierwszym- główny nacisk skierowany jest na utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku, a więc w rodzinie biologicznej dziecka. W drugim- na zapewnienie prawidłowo funkcjonującego systemu pieczy zastępczej w przypadku niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Piecza zastępcza zapewnia opiekę i wychowanie dziecku pozbawionemu całkowicie lub częściowo opieki rodzicielskiej, które z powodu przeszkód natury prawnej (rodzice nie zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej) nie może być przysposobione. Piecza zastępcza może być ustanowiona także dla dziecka, które mogłoby zostać adoptowane (nie ma przeszkód natury prawnej), ale z różnych przyczyn nie udaje się znaleźć dla niego rodziny adopcyjnej.

Realizacja poszczególnych zadań określonych w ustawie, została podzielona pomiędzy różne jednostki samorządu terytorialnego, co obrazuje zamieszczony poniżej wykres:

Wykres nr 1. Organizacja pomocy dziecku i rodzinie

„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu na lata 2021-2023”

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu, jednak w przypadku pilnej konieczności dziecko może zostać umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej na wniosek lub za zgodą rodziców, na podstawie umowy między rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania rodziny zastępczej lub miejsce prowadzenia rodzinnego domu dziecka. O tym fakcie jest niezwłocznie informowany sąd. Istnieje także możliwość umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej na terenie Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie orzeczenia sądu lub innego organu państwa obcego. Zgody na to umieszczenie udziela sąd opiekuńczy, pod warunkiem, że jest ona podyktowana dobrem dziecka, które posiada istotne związki z Polską lub jest jej obywatelem.

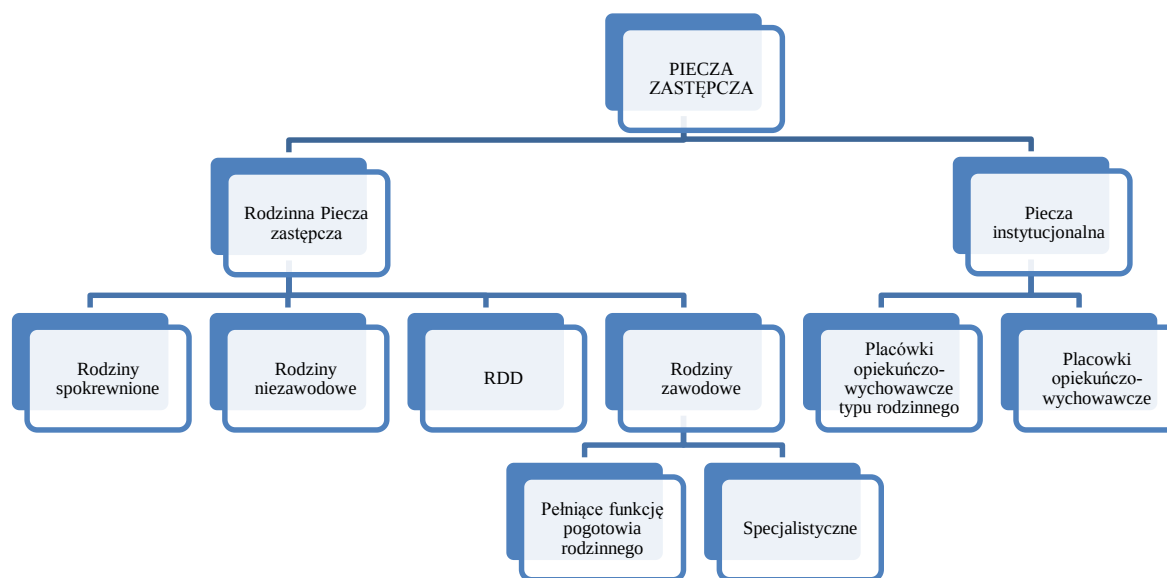
Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przewiduje także możliwość natychmiastowego przyjęcia dziecka do pieczy zastępczej w przypadku, gdy dziecko zostało doprowadzone przez funkcjonariuszy Policji lub Straży Granicznej.

Na podstawie art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie dziecko może zostać natychmiastowo umieszczone w pieczy zastępczej także wtedy, gdy jest bezpośrednio zagrożone jego życie lub zdrowie w związku z przemocą w rodzinie. Decyzję o odebraniu dziecka z rodziny, wspólnie z funkcjonariuszem Policji oraz lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką, podejmuje pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe.

O tym fakcie pracownik socjalny zobowiązany jest poinformować sąd nie później niż w ciągu 24 godzin.

Pieczą zastępczą może być sprawowana w różnych formach, które obrazuje poniższy wykres:

Wykres nr 2. Formy pieczy zastępczej

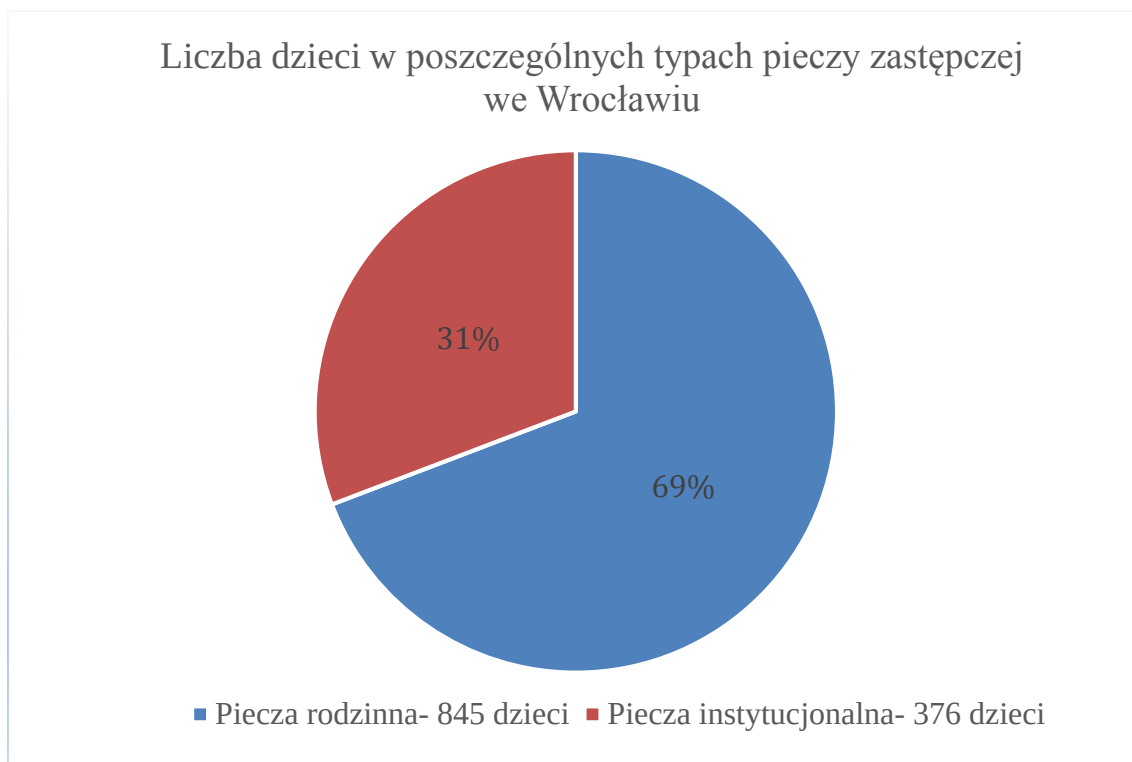

Należy podkreślić, że dla dziecka, które jest pozbawione opieki rodzicielskiej w pierwszej kolejności poszukuje się miejsca w rodzinnej pieczy zastępczej, a dopiero po wyczerpaniu takiej możliwości, dziecko trafia do pieczy instytucjonalnej. Zgodnie z założeniami ustawy pieczę zastępczą powinna mieć charakter okresowy i wszędzie tam, gdzie jest to możliwe, należy zmierzać do reintegracji dziecka z jego rodziną biologiczną. Praktyka pokazuje jednak, że bardzo często pobyt dzieci poza rodziną naturalną ma charakter długoterminowy i trwa aż do osiągnięcia pełnoletności.

„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu na lata 2021-2023”

We wrocławskiej pieczy zastępczej, według stanu na dzień 30 czerwca 2020 r. przebywa łącznie 1221 dzieci, z czego nieco ponad 30% (376 osób) stanowią dzieci umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej, a blisko 70% (845 osób) to dzieci umieszczone w pieczy rodzinnej. Dane te prezentuje poniższy wykres.

**Wykres nr 3. Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej we Wrocławiu- zestawienie procentowe
(stan na 30.06.2020 r.)**

źródło: opracowanie własne MOPS we Wrocławiu

1.1 Rodzinna piecza zastępcza

Rodzinną pieczę zastępczą we Wrocławiu w zdecydowanej większości sprawują rodziny spokrewnione z dzieckiem. Z punktu widzenia potrzeb emocjonalnych dziecka i jego prawa do wychowywania się w środowisku najbardziej zbliżonym do rodziny naturalnej ta forma pieczy winna być dla dziecka najkorzystniejsza. Należy jednak zauważyć, że część tego typu rodzin nie wywiązuje się prawidłowo z zadań na nich spoczywających, a dzieci w nich umieszczone nadal podlegają negatywnym wpływom.

Liczba rodzin zastępczych zawodowych utrzymuje się na podobnym poziomie od kilku lat i pomimo prowadzenia wielu działań na rzecz promocji rodzicielstwa zastępczego, kandydatów o odpowiedniej motywacji i predyspozycjach jest zbyt mało w stosunku do potrzeb.

W okresie ostatnich 3 lat zostały utworzone 2 nowe rodzinne domy dziecka (jeden z nich stanowi małżeństwo, które uprzednio pełniło funkcję pogotowia rodzinnego). W zawodowych formach pieczy rodzinnej wychowuje więc się aktualnie blisko 8 % ogółu dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

Analiza danych zgromadzonych na przestrzeni ostatnich lat pokazuje, że wzrasta liczba rodzin niezawodowych, które stanowią dalsi krewni lub osoby nispokrewnione z dzieckiem, wobec czego stopniowo zmieniają się proporcje pomiędzy rodzinami spokrewnionymi i niezawodowymi. Szczegółowe zestawienie przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 1. Rodzinna piecza zastępcza (stan na 30.06.2020 r.)

FORMA PIECZY	Liczba	Zestawienie procentowe
Rodziny zastępcze spokrewnione	464	x
Liczba umieszczonych dzieci	565	66,9%
Rodziny zastępcze niezawodowe	173	x
Liczba umieszczonych dzieci	214	25,3%
Rodziny zastępcze zawodowe	15	x
Liczba umieszczonych dzieci	35	4,1%
Rodzinne domy dziecka	5	x
Liczba umieszczonych dzieci	31	3,7%
Ogółem liczba rodzin	657	x
Liczba umieszczonych dzieci	845	100%

Źródło: Opracowanie własne MOPS

Skala trudności, wobec których stoi dana rodzina zastępcza, jest zróżnicowana, ale na ogół mają one wspólny mianownik. Obok komplikacji, jakie towarzyszą prawie każdemu procesowi wychowawczemu, w rodzinie zastępczej często występują czynniki dodatkowo utrudniające jego przebieg, związane z problemami adaptacyjnymi, niedostosowaniem społecznym dziecka, czy też przejawianymi przez nie problemami natury psychologicznej. Rodziny zastępcze spokrewnione częściej niż inne ułatwiają przystosowanie dziecka do środowiska zastępczego. Środowisko to jest dziecku znane, a relacje między dzieckiem a rodziną są oparte często na głębokiej więzi emocjonalnej. Jednocześnie znajomość środowiska, do którego trafia dziecko pozwala na jego identyfikację budowaną w oparciu o przynależność do rodziny. Niezależnie od zalet, spokrewnione rodziny zastępcze, które w większości stanowią dziadkowie, rzadziej rodzeństwo, stają się wyjątkowym i dość nietypowym środowiskiem wychowania dziecka. Nietypowość ta wynika z dość dużej różnicy wieku między opiekunami zastępczymi a podopiecznymi. Zdarza się, że rodziny spokrewnione pozostają w nienajlepszej sytuacji materialnej, która może utrudniać realizację niektórych zadań opiekuńczo-wychowawczych. Ponadto należy podkreślić, że dziecko umieszczone w rodzinie spokrewnionej nadal może być narażone na transmisję negatywnych wzorców ze strony zamieszkującego wspólnie z nim i opiekunem zastępczym któregoś z rodziców lub innych członków rodziny.

Inną grupę rodzin zastępczych stanowią rodziny niezawodowe, określane we wcześniejszych aktach prawnych, jako niespokrewnione z dzieckiem. Są to osoby niebędące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. Należy podkreślić, że ta grupa rodzin świadomie podejmuje się opieki nad dzieckiem. Rodziny niezawodowe mają zazwyczaj lepszą sytuację materialną i mieszkaniową. Są to osoby lepiej wykształcone od rodzin spokrewnionych.

„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu na lata 2021-2023”

Ostatnią grupę rodzin stanowią rodziny zawodowe (w tym zawodowe specjalistyczne i zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego). Zapewniają one zazwyczaj opiekę interwencyjną, krótkoterminową (pogotowia) lub opiekują się dziećmi z różnymi dysfunkcjami i problemami zdrowotnymi (specjalistyczne). Rodziny te otrzymują wynagrodzenie za swoją pracę. Należy podkreślić, że rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe dysponują częściej znacznie większą wiedzą i kapitałem społecznym, które mają istotne znaczenie w radzeniu sobie z ewentualnymi problemami.

Badania, prowadzone w 2017 roku¹ pokazały, że do najczęstszych problemów w rodzinach zastępczych należą: problemy adaptacyjne dziecka oraz problemy z codzienną nauką. Analiza sytuacji rodzin zastępczych wykazała różnice w sposobach radzenia sobie z tymi problemami między poszczególnymi typami rodzin. Grupa rodzin zastępczych niezawodowych, zdecydowanie lepiej wypadła na tle rodzin spokrewnionych. Rodziny niezawodowe wykorzystują swój kapitał do radzenia sobie z wymienionymi problemami samodzielnie. Podejmują się działań kompensacyjnych, które odnoszą się do zaniedbań doznanych przez dziecko w domu rodzinnym. Funkcja kompensacyjna rodziny polega na usuwaniu skutków zaniedbań u dziecka, a tym samym na zaspokojeniu podstawowych potrzeb. Dopiero w ostateczności, sięgają po pomoc instytucji wspierającej. Inaczej sytuacja wygląda w przypadku rodzin spokrewnionych, zwłaszcza kiedy funkcję tę pełnią dziadkowie. Braki edukacyjne często nie są możliwe do wyrównania poprzez sięganie do własnych zasobów. Takie rodziny wymagają szczególnego wsparcia.

Bardzo wyraźnie wyłoniły się potrzeby finansowe rodzin. W każdej badanej rodzinie podkreślano dodatkową wartość wsparcia finansowego, wynikającego z dodatku wychowawczego dla rodzin zastępczych w wysokości 500 zł miesięcznie. Wśród oczekiwań rodzin pojawiły się także potrzeba wsparcia psychologicznego, pomocy prawnej oraz potrzeba wsparcia w organizacji czasu wolnego dla dzieci (np. wyjazd na wakacje). Co ciekawe, ponad 50 % rodzin nie widziało potrzeby doszkalania się na warsztatach podnoszących kompetencje wychowawcze, czy udziału w grupach wsparcia. O ile rodziny spokrewnione nie czują potrzeby wspierania ich poprzez wymienione formy argumentując, że ich doświadczenie w wychowaniu własnych dzieci jest wystarczające, o tyle rodziny niezawodowe tłumaczą, że nie mają czasu na inicjatywy tego typu. Należy również podkreślić, że w rodzinach spokrewnionych najczęściej pojawiają się problemy wychowawcze. Zaznaczyć także należy, że rodziny, które borykają się z problemami edukacyjnymi swoich podopiecznych zgłaszały zapotrzebowanie na wolontariusza, który mógłby wspomóc w niwelowaniu trudności i braków edukacyjnych u podopiecznych.

W odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrocławiu posiada w ofercie szerokie wsparcie skierowane do rodzin zastępczych i ich podopiecznych, w tym pomoc psychologiczną, prawną, jak i wsparcie wolontariuszy. Niewątpliwie oferowane formy wsparcia muszą uwzględniać indywidualne potrzeby rodziny.

Decyzja o korzystaniu z konkretnego wsparcia wymaga od opiekunów ustalenia priorytetów, czyli hierarchicznego ułożenia obowiązków względem dziecka i całej rodziny zastępczej od najbardziej potrzebnych do tych najmniej istotnych. Terapia jest procesem, który wymaga regularnych spotkań. Rodziny dokonują wyboru pomiędzy codziennymi obowiązkami i zdarza się, że rezygnują z pomocy mimo motywowania przez pracownika MOPS.

Rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka, na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, przysługują następujące świadczenia:

- 1) świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej:

¹ Monika Wiktorowicz-Sosnowska, *Raport z badań socjologicznych nad wrocławską pieczę zastępczą, XI 2017*

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

- w wysokości 694 złotych miesięcznie w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej;
 - w wysokości 1052 złotych miesięcznie w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej niezawodowej, rodzinie zastępczej zawodowej lub w rodzinnym domu dziecka;
- 2) dodatek na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, w wysokości 211 złotych- w przypadku, gdy dziecko legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności bądź gdy dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich;
- 3) dodatek wychowawczy w wysokości świadczenia wychowawczego określonego w przepisach o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (w ramach Programu “Rodzina 500+”), przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18. roku życia;

Rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka może ubiegać się o przyznanie świadczeń na pokrycie:

- 1) niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka - jednorazowo;
- 2) kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki - jednorazowo lub okresowo;
- 3) dofinansowania do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka - jeden raz w ciągu jednego roku kalendarzowego;
- 4) środków finansowych na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego (dotyczy rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka);
- 5) kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego - raz w roku (dotyczy rodzin zastępczych zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka, dodatkowo prowadzący rodzinny dom dziecka ma/mają możliwość ubiegania się o to świadczenie w przypadku zmiany lokalu);

Prowadzący rodzinny dom dziecka może ubiegać się także o przyznanie świadczenia na pokrycie innych nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka.

1.2 Instytucjonalna piecza zastępcza

Pieczą zastępczą we Wrocławiu jest sprawowana także w formie instytucjonalnej. W bieżącym roku we Wrocławiu funkcjonuje 35 placówek opiekuńczo-wychowawczych, w tym 13 placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Placówki te zapewniają całodobową opiekę dla dzieci okresowo lub całkowicie pozbawionych opieki rodziców oraz podejmują działania, zgodne z ustawą, mające na celu:

1. pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka;
2. przygotowanie dziecka do:
 - samodzielnego i odpowiedzialnego życia,

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

- pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji,
 - zdobywania umiejętności społecznych;
3. zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Szczegółowe zestawienie form pieczy instytucjonalnej przedstawia poniższa tabela

Tabela nr 2. Instytucjonalna piecza zastępcza (stan na 30.06.2020 r.)

PLACÓWKI OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZE	Liczba	Zestawienie procentowe
Liczba placówek opiekuńczo – wychowawczych typu interwencyjnego	8	X
Liczba miejsc w tych placówkach	124	30,77%
Liczba placówek opiekuńczo – wychowawczych typu socjalizacyjnego	12	X
Liczba miejsc w tych placówkach	172	42,68%
Liczba placówek opiekuńczo – wychowawczych typu specjalistyczno - terapeutycznego	2	X
Liczba miejsc w tych placówkach	28	6,95%
Liczba placówek opiekuńczo – wychowawczych typu rodzinnego	13	X
Liczba miejsc w tych placówkach	79	19,60%
Ogółem liczba placówek opiekuńczo – wychowawczych	35	X
Liczba miejsc w tych placówkach	403	100%

W wyniku dokonanych przekształceń wszystkie wrocławskie placówki osiągnęły standard liczby 14 miejsc. Ponadto, dzięki realizowanym inwestycjom, coraz więcej placówek może zapewnić wychowanie i opiekę w warunkach zbliżonych do warunków domowych. Planuje się kontynuowanie powyższych działań.

Szczególą formę pieczy instytucjonalnej stanowią placówki opiekuńczo- wychowawcze typu rodzinnego, które z punktu widzenia sytuacji dziecka funkcjonują na zasadach bardzo zbliżonych do pieczy rodzinnej. Dyrektorzy placówek tego typu także brali udział w badaniach przeprowadzonych na zlecenie MOPS we Wrocławiu² Podczas analizy danych uzyskanych w badaniach, szczególnie dwa problemy wyróżniały się na tle innych. Były to problemy adaptacyjne dziecka oraz problemy w kontaktach z rodzicami biologicznymi. Należy podkreślić, że opiekunowie zastępczy mają obowiązek podtrzymywania relacji dzieci umieszczonych w pieczy z ich biologicznymi rodzicami. Zdarza się, że rodzice naturalni są zazdrośni o opiekunów, przybierają w stosunku do nich postawę roszczeniową. Ponadto, obie strony mają zazwyczaj rozbieżne poglądy na wychowanie dziecka,

² Monika Wiktorowicz-Sosnowska, *Raport z badań socjologicznych nad wrocławską pieczą zastępczą, XI 2017*

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

co powoduje sytuacje konfliktowe. Niemniej jednak, kontakt rodzica naturalnego z dzieckiem może stanowić jedyny motywator do zmiany sytuacji życiowej.

Do najczęściej wskazywanych problemów należały także trudności z codzienną nauką w szkole. Problemy te, jak można się domyślić, wynikają z zaniedbań i niedostatków wyniesionych z domu rodzinnego, które pogłębiają dodatkowo trudności edukacyjne. Na podstawie uzyskanych danych można wywnioskować, że dość powszechnym problemem, z którym borykają się opiekunowie zastępczy, jest problem z adaptacją dziecka do nowej sytuacji.

W czasie badań potrzeb placówek rozmówców pytano o typy wsparcia, jakiego oczekują. Wskazany katalog możliwości obejmował: pomoc finansową, pomoc psychologiczną, poradnictwo wychowawcze, wsparcie w opiece nad dziećmi umieszczonymi w pieczy, pomoc rzeczową, pomoc w organizacji czasu wolnego dla dzieci, udział w warsztatach i szkoleniach podnoszących kompetencje wychowawcze, udział w grupach wsparcia, wsparcie terapeutyczne, pomoc prawna, superwizje, pomoc w kontaktach z rodzicami biologicznymi i inne. Najważniejszymi formami wsparcia dla przedstawicieli badanych placówek były pomoc finansowa i psychologiczna. Znajdowały się one niemal na identycznym poziomie. Istotną dla nich formą wsparcia jest także pomoc w organizacji czasu wolnego dla dzieci i wsparcie terapeutyczne. Z odpowiedzi badanych wynika, że placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego są bardzo otwarte na wszelkiego rodzaju formy wsparcia, odpowiadające ich potrzebom i problemom, z którymi się zmagają w pieczy zastępczej. Należy podkreślić, że dyrektorzy placówek z dostępnych form wsparcia oferowanych ze strony Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na ogół korzystają chętnie. Przy pojawieniu się większych trudności w związku z przyjęciem dziecka do placówki, nie mają większego problemu z sięganiem po wsparcie. Wyrażają chęć współpracy. Odpowiedzią na problemy, z którymi spotykają się wrocławskie placówki typu rodzinnego są liczne formy wsparcia oferowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego otrzymuje środki finansowe na utrzymanie dziecka oraz na bieżące funkcjonowanie placówki. Środki na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego przysługują w zryczałtowanej kwocie nie niższej niż 660 zł miesięcznie lub nie niższej niż 860 zł miesięcznie, w przypadku, gdy dziecko legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności. We Wrocławiu kwota świadczenia została zwiększona (uchwała nr XX/427/11 Rady Miejskiej Wrocławia z dnia 29 grudnia 2011 r.) o 200 zł, tj. do 800 zł miesięcznie. Do w/w kwoty przysługuje, dodatek, w wysokości świadczenia wychowawczego określonego w przepisach o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Kwota środków finansowych na utrzymanie dziecka może być także zwiększona o wydatki na dofinansowanie wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka w wieku od 6. do 18. roku życia – raz w roku, pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – jednorazowo oraz pokrycie wydatków związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – jednorazowo lub okresowo.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu interwencyjnego, socjalizacyjnego oraz specjalistyczno-terapeutycznego obejmują opieką ponad 80 % wychowanków wrocławskiej pieczy instytucjonalnej. Na swoje funkcjonowanie otrzymują systematycznie środki w zróżnicowanej wysokości, uzależnionej od rodzaju i specyfiki danej placówki. Szczegóły zawiera poniższe zestawienie:

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

Tabela nr 3. Średnie miesięczne wydatki na utrzymanie dziecka w poszczególnych typach placówek opiekuńczo– wychowawczych na terenie Wrocławia, w okresie od kwietnia 2020 r. do marca 2021 r.

Typ placówki opiekuńczo – wychowawczej	Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka
Interwencyjny	7 450,51 zł
Socjalizacyjny	6 527,70 zł
Specjalistyczno– terapeutyczny	7 220,68 zł
Rodzinny	3 285,10 zł

Źródło: Opracowanie własne MOPS

Jak wynika z powyższego zestawienia, najwyższe koszty generują we Wrocławiu placówki opiekuńczo-wychowawcze typu interwencyjnego, natomiast o ponad połowę niższy jest koszt utrzymania dziecka w placówce typu rodzinnego.

1.3 Aktualne statystyki dotyczące pieczy zastępczej we Wrocławiu

Dzieci wychowujące się w pieczy zastępczej rzadko są sierotami. Najczęściej źródłem takiej sytuacji są problemy społeczne, odpowiadające za trwałą (rzadziej czasową) dysfunkcję rodziny. Szczegółową analizę powodów umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, obrazują poniższe zestawienia:

Tabela nr 4. Przyczyny umieszczenia dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej oraz przedział wiekowy dzieci w poszczególnych jej formach

Wyszczególnienie	Liczba dzieci					
	w rodzinach zastępczych spokrewnionych	w rodzinach zastępczych niezawodowych	W rodzinach zastępczych zawodowych			w RDD
			ogółem	w tym pełniących funkcję pogotowia rodzinnego	w tym specjalistyczne	
Dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej w wieku:						
	565	214	35	16	8	31
poniżej 1 roku	0	9	2	2	0	2
od 1 roku -3 lat	21	4	8	8	0	6

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

4-6 lat	42	9	4	4	0	8
7-13 lat	198	77	9	2	3	8
14-17 lat	175	61	6	0	1	7
18-24 lat	129	54	6	0	4	0
1. Dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej, z tego na skutek:	565	214	35	16	8	31
Sieroctwa	21	13	1	0	0	1
Półsieroctwa	36	22	1	0	1	2
Uzależnienia rodziców w tym:	272	90	24	13	3	7
od alkoholu	228	80	24	13	3	7
przemocy w rodzinie	9	1	2	2	0	2
bezzradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych	153	38	3	1	1	16
niepełnosprawności przynajmniej jednego z rodziców	16	5	0	0	0	0
długotrwałej lub ciężkiej choroby co najmniej jednego z rodziców	13	8	2	0	1	0
Ubóstwa	0	0	0	0	0	0
Bezrobocia	1	0	0	0	0	0
Nieodpowiednich warunków mieszkaniowych	0	0	0	0	0	0
Pobytu za granicą co najmniej jednego z rodziców (praca zarobkowa)	10	3	0	0	0	3
Inne	34	34	2	0	2	0

Źródło: Wg danych MOPS Wrocław (stan na dzień 30.06.2020 r.)

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

Tabela nr 5. Przyczyny umieszczenia dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz przedział wiekowy dzieci w poszczególnych formach pieczy

Wyszczególnienie	Liczba dzieci	
	Umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	
	Ogółem	W tym typu rodzinnego
Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej w wieku:	376	79
poniżej 1 roku	11	2
od 1 roku -3 lat	36	3
4-6 lat	23	4
7-13 lat	134	33
14-17 lat	136	19
18-24 lat	36	18
Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej, z tego na skutek:	376	79
Sieroctwa	0	0
Pólsieroctwa	14	3
Uzależnienia rodziców	130	22
Przemocy w rodzinie	37	2
Bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	154	43
Niepełnosprawności przynajmniej jednego z rodziców	3	1
Długotrwałej lub ciężkiej choroby co najmniej jednego z rodziców	6	0
Ubóstwa (przyczyna poboczna)	0	0
Bezrobocia	0	0
Nieodpowiednich warunków mieszkaniowych	23	8
Pobytu za granicą co najmniej jednego z rodziców (praca zarobkowa)	2	0

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

Małoletnie matki	1	0
Inne	5	0

Źródło: Wg danych MOPS Wrocław (stan na dzień 30.06.2020r.)

Powyższe zestawienia obrazują, że najliczniejszą grupę spośród umieszczonych w pieczy zastępczej we Wrocławiu (według stanu na dzień 30 czerwca 2020 r.) stanowią dzieci w przedziale wiekowym od 7 do 13 lat (blisko 35%). Drugi pod względem liczebności przedział wiekowy obejmuje grupę od 14 do 17 lat (31%). Ponad 18% wychowanków pieczy zastępczej to osoby dorosłe w wieku od 18 do 24 lat. Dzieci poniżej siódmego roku życia stanowią najmniej liczną grupę (15 %) podopiecznych. Zgodnie z założeniami ustawy pobyt w pieczy zastępczej winien mieć charakter czasowy. Praktyka pokazuje jednak, że bardzo często dzieci wychowują się poza swoimi rodzinami biologicznymi przez długie lata. Szczegóły przedstawia poniższe zestawienie:

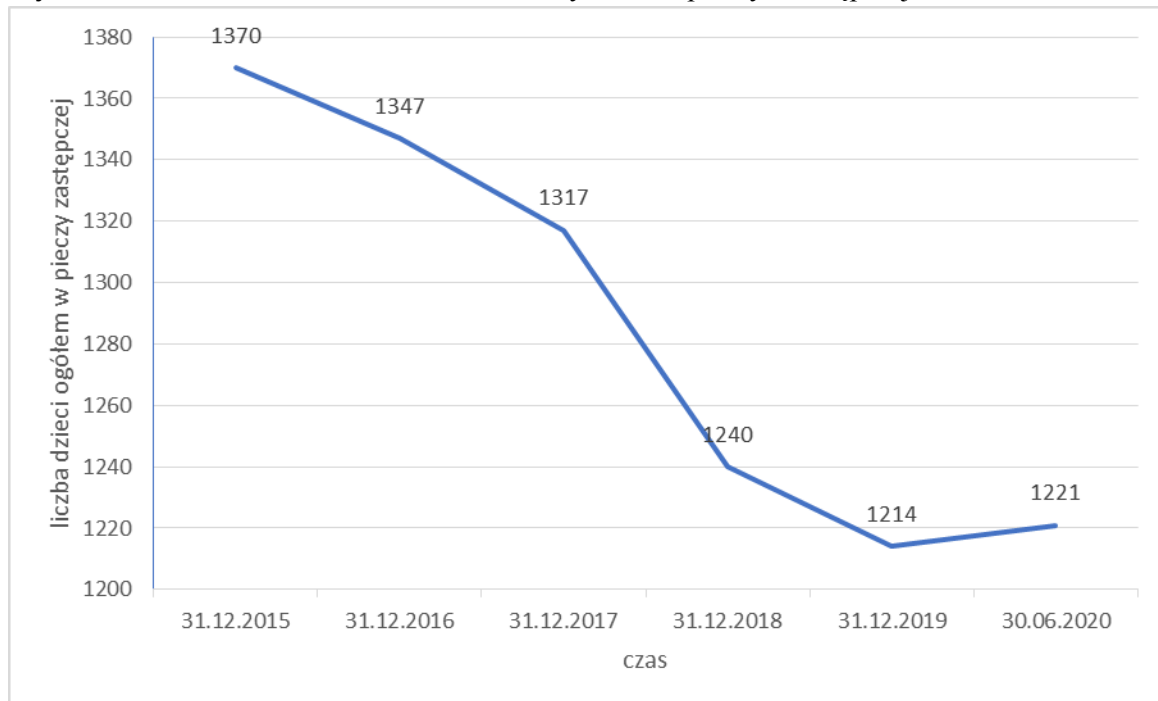
Tabela nr 6. Liczba dzieci we wrocławskiej pieczy zastępczej a czas przebywania w pieczy zastępczej (stan na 30.06.2020 r.)

Czas pobytu	Liczba dzieci
do 3 miesięcy	59
od 3 miesięcy do 6 miesięcy	77
od 6 miesięcy do 12 miesięcy	96
od 1 roku do 2 lat	124
od 2 lat do 3 lat	105
powyżej 3 lat	760

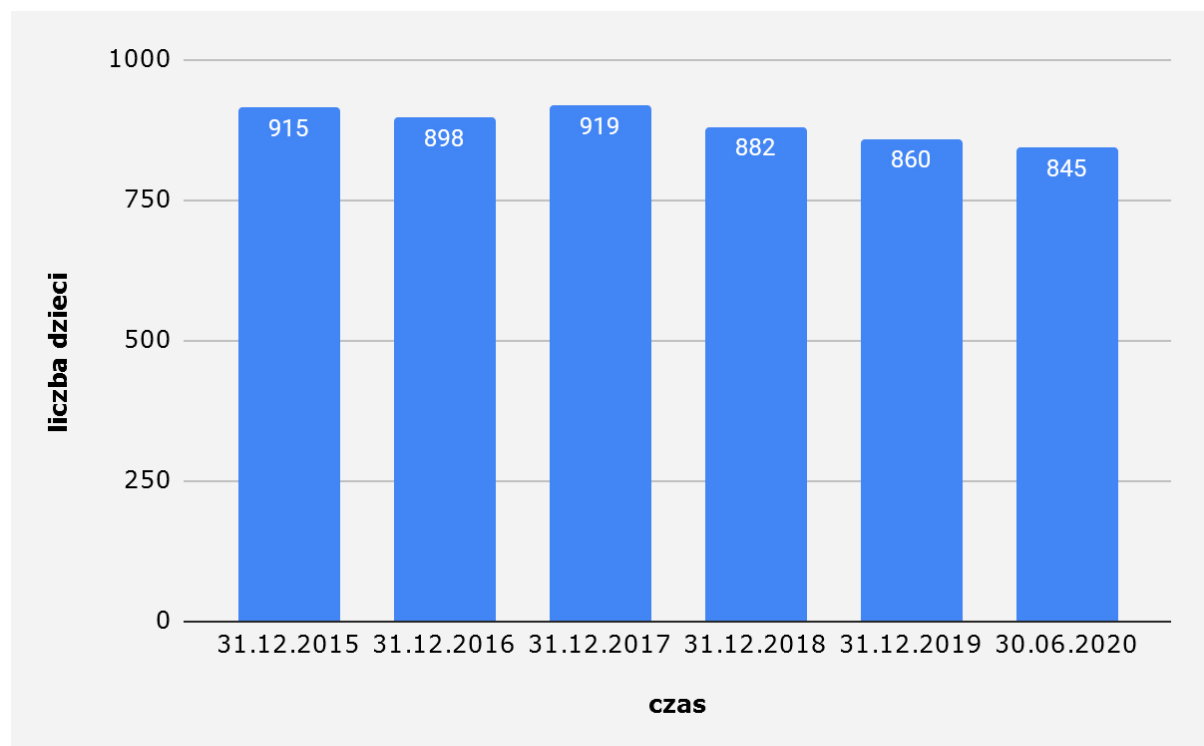
W latach 2015- 2019 notowano sukcesywny spadek liczby dzieci umieszczanych we wrocławskiej pieczy zastępczej. Wg stanu na dzień 30 czerwca 2020 r. zanotowano jednak niewielki wzrost. Szczegóły obrazują poniższe zestawienia:

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

Wykres nr 4. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w latach 2015-2020

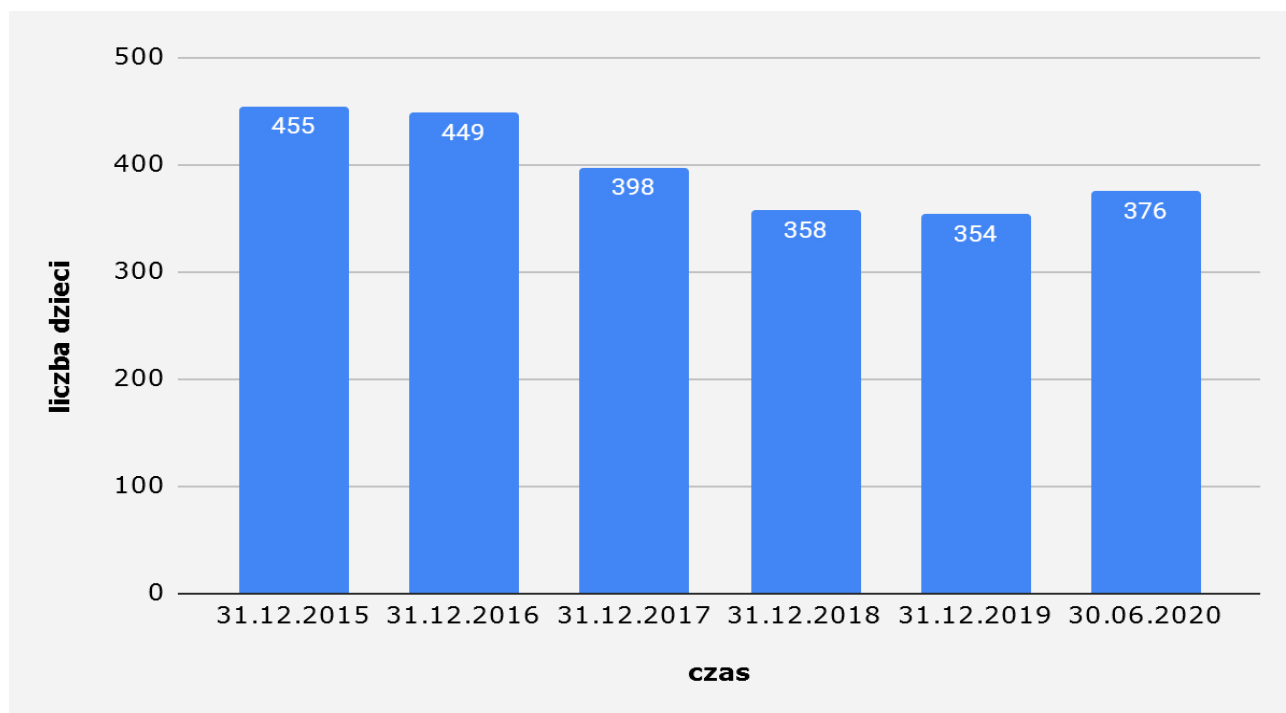

Wykres nr 5. Liczba dzieci umieszczonych we wrocławskiej pieczy rodzinnej w latach 2015-2020

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

**Wykres nr 6. Liczba dzieci umieszczonych we wrocławskiej pieczy instytucjonalnej w latach
2015-2020**

Jak wynika z powyższych zestawień w ostatnich latach następował sukcesywny spadek dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, natomiast w pierwszym półroczu bieżącego roku zwiększyła się liczba dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Można przypuszczać, że taka sytuacja jest związana ze stanem pandemii COVID- 19, podczas którego w rodzinach borykających się z problemami natury opiekuńczo- wychowawczej obserwowano większe natężenie konfliktów, przy jednoczesnym ograniczeniu możliwości udzielenia pomocy specjalistycznej.

1.4 Usamodzielniani wychowankowie pieczy zastępczej

Celem usamodzielniania wychowanków opuszczających różne formy pieczy zastępczej jest wspieranie ich w stawianiu się dorosłymi, samodzielnymi, prowadzącymi satysfakcjonujące życie osobami. Bagaż trudnych doświadczeń, wychowanie się poza rodziną naturalną, na ogół powodują, że ten etap w życiu młodzieży jest szczególnie skomplikowany. Z obserwacji pracowników MOPS wynika, że wychowankowie pieczy zastępczej często mają niskie poczucie własnej wartości, trudności z rozpoznaniem swoich celów i marzeń (nieadekwatny wybór ścieżki edukacji, przyszłego zawodu), trudności w budowaniu realistycznego obrazu siebie. Często ujawnia się także brak przewidywania następstw własnych działań, umiejętności odraczania gratyfikacji, brak odczucia sensu życia i stabilizacji. Obserwujemy także szybsze niż u rówieśników podejmowanie pracy (najczęściej dorywczej), zakładanie rodziny (ryzyko braku satysfakcji z podejmowania ról, na które młodzi są jeszcze nie w pełni gotowi). Na podstawie badań przeprowadzanych w grupie młodzieży usamodzielnianej można stwierdzić, że ich oczekiwania w zakresie udzielanej przez MOPS pomocy i wsparcia najczęściej dotyczą spraw związanych z mieszkaniem, pomocy prawnej, pomocy w zatrudnieniu, w zarządzaniu budżetem oraz pomocy psychologicznej.

Obecnie wsparciem MOPS we Wrocławiu jest objętych 234 dorosłych wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej (w tym 155 osób nadal pozostających w rodzinach zastępczych) oraz 82 wychowanków

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

placówek opiekuńczo- wychowawczych (w tym 48 pozostających w placówkach po osiągnięciu pełnoletności). Usamodzielniany co najmniej rok przed osiągnięciem przez niego pełnoletności wskazuje osobę, która podejmie się pełnienia funkcji opiekuna usamodzielnienia oraz przedstawia pisemną zgodę tej osoby. Co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem pełnoletności opracowany zostaje wspólnie z opiekunem indywidualny program usamodzielnienia, zatwierdzany przez kierownika powiatowego centrum pomocy rodzinie powiatu właściwego do ponoszenia wydatków na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie. W trakcie procesu usamodzielnienia program jest okresowo weryfikowany (czasami modyfikowany) a po jego zakończeniu dokonywana jest ocena jego przebiegu. Osoby usamodzielniane z różnych form pieczy zastępczej, mogą skorzystać z następujących form pomocy:

- pomoc na kontynuowanie nauki;
- pomoc na usamodzielnienie;
- pomoc na zagospodarowanie;
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych;
- pomoc w uzyskaniu zatrudnienia
- pomoc prawną i psychologiczną.

Kwota comiesięcznej pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki wynosi 526 zł miesięcznie. Nie obowiązuje tutaj kryterium dochodowe, co oznacza, że osiągnany dochód pozostaje bez wpływu na wypłatę świadczenia. Wychowankowie, którzy nie mogą liczyć na pomoc dotychczasowych opiekunów lub innych osób wspierających na ogół podejmują decyzję o niestacjonarnym trybie kształcenia i podejmują pracę zarobkową, inaczej trudno byłoby im się utrzymać. Kwoty pomocy na usamodzielnienie są zróżnicowane i uzależnione od okresu pobytu i formy pieczy zastępczej, którą wychowankowie byli objęci. Zawierają się one w przedziale: 3470 zł- 6939 zł i są wypłacane jednorazowo. Pomoc na zagospodarowanie jest świadczeniem jednorazowym, co do zasady wypłacanym w wysokości nie mniejszej niż 1577 zł, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności wynosi nie mniej niż 3154 zł. Poniższe zestawienia obrazują szczegółowo pomoc przyznawaną przez MOPS w okresie ostatnich 3 lat:

Tabela nr 7. Pomoc finansowa dla wychowanków pieczy rodzinnej

Poszczególne lata	Wyszczególnienie	Pomoc udzielana wychowankom rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka	
		Liczba świadczeń	Wydatki
2018	Pomoc dla osoby usamodzielnianej, z tego:	1294	830 723
	na kontynuowanie nauki	1227	618 019
	na usamodzielnienie	33	146 653
	na zagospodarowanie	34	66 051
2019	Pomoc dla osoby usamodzielnianej, z tego:	1098	705 2020
	na kontynuowanie nauki	1040	530 932
	na usamodzielnienie	27	108 773
	na zagospodarowanie	31	65 497

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

2020	Pomoc dla osoby usamodzielnianej, z tego:	479	299 035
Stan na 30.06.20 r.	na kontynuowanie nauki	455	237 211
	na usamodzielnienie	10	38 169

Tabela nr 8. Pomoc finansowa dla wychowanków pieczy instytucjonalnej

Poszczególne lata	Wyszczególnienie	Pomoc udzielana wychowankom placówek opiekuńczo-wychowawczych	
		Liczba świadczeń	Wydatki
2018	Pomoc dla osoby usamodzielnianej, z tego:		
	na kontynuowanie nauki	665	338 958
	na usamodzielnienie	7	47 532
	na zagospodarowanie	12	23 081
2019	Pomoc dla osoby usamodzielnianej, z tego:		
	na kontynuowanie nauki	611	318 873
	na usamodzielnienie	10	69 390
	na zagospodarowanie	10	15 770
2020 Stan na 30.06.20 r.	Pomoc dla osoby usamodzielnianej, z tego:		
	na kontynuowanie nauki	238	124 450
	na usamodzielnienie	3	20 817
	na zagospodarowanie	3	4 731

Źródło: Wg danych MOPS Wrocław (stan na dzień 30.06.2020r.)

W ocenie pracowników współpracujących z młodzieżą, oprócz pomocy dotyczącej sfery materialno-bytowej bardzo potrzebne są działania przyczyniające się do rozwoju kompetencji społecznych (umiejętności osobiste i interpersonalne). Konieczne jest stwarzanie okazji do odkrywania własnego potencjału, zainteresowań oraz tworzenie warunków do ich rozwoju. Istnieje także potrzeba uzyskania wsparcia w zakresie wiedzy o rynku pracy, edukacji o zawodach, zdobyciu pierwszych doświadczeń zawodowych (kontakty z pracodawcami, udział w szkoleniach zawodowych, stażach). Ważnym zadaniem jest pomoc w stabilizacji sytuacji mieszkaniowej.

Bardzo duże znaczenie we wspieraniu procesu usamodzielnienia ma współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz udział młodzieży w projektach współfinansowanych przez UE.

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

2. Podsumowanie działań podejmowanych w obszarze pieczy zastępczej we Wrocławiu w latach 2018-2020

W okresie: 01.01.2018- 30.06.2020 r. realizowano następujące cele zaplanowane do wykonania w poprzednim Programie:

Cel nr 1: Podejmowanie działań, akcji społecznych i inicjatyw promujących i wspierających rodzinną pieczę zastępczą		
2018	2019	2020 (do 30.06.2020 r.)
- współpraca z Dolnośląską Fundacją na rzecz Pieczy Zastępczej „Przystanek Rodzina” (impreza mikołajkowa, wyjazd dzieci na kolonię promującą zdrowy styl życia, wyprawki szkolne dla dzieci); - dystrybuowanie ulotek dot. rodzicielstwa zastępczego; - udział rodzin zastępczych z dziećmi w imprezie „Aniołkowe Granie”; - współpraca z UW w ramach projektu „Baw się, rozwijaj, wspieraj” adresowanym do dzieci; - wyjazd dzieci na kolonię letnią w Jastrzębiej Górze; - organizowanie konkursów na wykonanie kartek z okazji Świąt Wielkanocnych i Bożego Narodzenia; - impreza mikołajowa dla dzieci - udział dzieci w półkolonii „Lato w teatrze+”; - całonocny pobyt dzieci w sali zabaw „Arena Gigantów”; - zamieszczanie informacji na stronie internetowej MOPS Utworzono 23 rodziny zastępcze niezawodowe oraz 1 rodzinny dom dziecka.	- udział pracowników MOPS w audycjach radiowych; - rozdawanie ulotek promujących rodzicielstwo zastępcze w centrum miasta Wrocławia oraz przed galeriami handlowymi; - zorganizowanie Dnia Otwartego dla kandydatów na opiekunów zastępczych w MOPS; - zorganizowanie wernisażu prac plastycznych dot. rodzicielstwa zastępczego, - Gra Miejska na terenie ZOO - we współpracy z Fundacją „Przystanek Rodzina” - utworzenie grupy dyskusyjnej (Facebook); - wyjazd dzieci na kolonie letnie (Pustkowo, Kudowa Zdrój) - uczestnictwo dzieci w warsztatach artystyczno–przyrodniczych oraz programowania komp; - udział dzieci z opiekunami w koncercie muzyki filmowej Utworzono 32 rodziny zastępcze niezawodowe oraz 1 rodzinny dom dziecka.	- Wystąpienia w radio „Rodzina” - przybliżenie tematyki rodzicielstwa zastępczego, promowanie „Wrocławskiego biegu dla pieczy zastępczej”; - przygotowanie autorskiego filmu promującego rodzicielstwo zastępcze; - wyjazd dzieci na kolonię letnią do Radkowa; - prowadzenie grupy dyskusyjnej na portalu Facebook; - aktualizowanie informacji na stronie internetowej MOPS Utworzono 12 rodzin zastępczych niezawodowych oraz 1 rodzinę zawodową specjalistyczną.

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

Cel nr 2: Zapewnienie wsparcia ze strony pracownika organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, pracownik socjalny, pedagog)		
2018	2019	2020
11 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i 17 pracowników organizatora rodzinnej pieczy zastępczej obejmowało opieką 680 rodzin zastępczych oraz 4 rodzinne domy dziecka	11 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i 16 pracowników organizatora rodzinnej pieczy zastępczej obejmowało opieką 676 rodzin zastępczych oraz 5 rodzinnych domów dziecka	11 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i 17 pracowników organizatora rodzinnej pieczy zastępczej obejmowało opieką 626 rodzin zastępczych oraz 5 rodzinnych domów dziecka
Cel nr 3: Prowadzenie kwalifikacji kandydatów na opiekunów zastępczych; kierowanie na szkolenia dla kandydatów		
2018	2019	2020
Liczba przeprowadzonych procedur – 36, Liczba wydanych opinii psychologicznych i pedagogicznych – 35, Liczba osób skierowanych na szkolenie - 35	Liczba przeprowadzonych procedur– 42, Liczba wydanych opinii psychologicznych i pedagogicznych – 31, Liczba osób skierowanych na szkolenie - 36	Liczba przeprowadzonych procedur– 14, Liczba wydanych opinii psychologicznych i pedagogicznych – 12, Liczba osób skierowanych na szkolenie - 12
Cel nr 4: Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych zawodowych, niezawodowych oraz prowadzących RDD. Celem zadania jest zwiększenie liczby osób profesjonalnie przygotowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej		
2018	2019	2020
Odbyły się 3 edycje szkolenia prowadzone przez Fundację MAIO. Szkolenie ukończyły 24 osoby	Odbyły się 3 edycje szkolenia prowadzone przez Fundację MAIO. Szkolenie ukończyło 36 osób	Rozpoczęła się 1 edycja szkolenia prowadzonego przez pracowników MOPS, z udziałem 12 osób. Odbyły się 4 spotkania. Z uwagi na zagrożenie epidemiologiczne termin zakończenia szkolenia został przesunięty
Cel nr 5: Zawieranie umów z kandydatami do pełnienia funkcji rodziny zawodowej oraz prowadzenia rodzinnych domów dziecka		
2018	2019	2020
Zawarto 1 nową umowę na pełnienie funkcji rodziny zawodowej oraz 1 na prowadzenie rodzinnego domu dziecka	Zawarto 1 nową umowę na prowadzenie rodzinnego domu dziecka	Zawarto 1 nową umowę na pełnienie funkcji rodziny zawodowej specjalistycznej

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

Cel nr 6: Prowadzenie rejestru osób zakwalifikowanych oraz pełniących funkcje rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej oraz prowadzących rodzinne domy dziecka		
2018	2019	2020
Liczba rodzin, które obejmował rejestr- 193, liczba osób stanowiących rodziny- 279 ; liczba RDD- 4, liczba osób prowadzących- 6	Liczba rodzin, które obejmował rejestr- 196, liczba osób stanowiących rodziny- 273; liczba RDD- 5, liczba osób prowadzących- 8	Liczba rodzin, które obejmuje rejestr- 188, liczba osób stanowiących rodziny- 234; liczba RDD- 5, liczba osób prowadzących- 8
Cel nr 7: Specjalistyczne szkolenia oraz superwizje dla pracowników MOPS – podnoszenie kwalifikacji i kompetencji pracowników		
2018	2019	2020
Liczba przeprowadzonych szkoleń– 25. Liczba pracowników, którzy brali w nich udział- 21	Liczba przeprowadzonych szkoleń– 31. Liczba pracowników, którzy brali w nich udział- 28	Dwóch pracowników kontynuuje szkolenie „Praca z rodziną w ujęciu systemowym”. Pozostałe szkolenia zostały odwołane.
Cel nr 8: Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji		
2018	2019	2020
Przeprowadzono 6 szkoleń, w których wzięło udział 17 opiekunów. Odbyły się również warsztaty podnoszące kompetencje wychowawcze, organizowane na terenie MOPS, w których wzięło udział 13 opiekunów.	Przeprowadzono 8 szkoleń, w których wzięło udział 16 opiekunów. Zorganizowano dwudniowe, wyjazdowe szkolenie dla opiekunów zawodowych. Wzięło w nich udział 18 osób. Odbyły się warsztaty podnoszące kompetencje wychowawcze, w których wzięło udział 17 opiekunów.	Rozpoczęto warsztaty podnoszące kompetencje wychowawcze, odbyło się 7 spotkań w trzech grupach warsztatowych, w których wzięły udział 22 osoby. Z uwagi na zagrożenie epidemiologiczne (SARS-CoV-2) spotkania zostały zawieszone do odwołania.
Cel nr 9: Organizowanie dla rodzin zastępczych oraz pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego grup wsparcia w celu integracji środowiska rodzinnej pieczy zastępczej		
2018	2019	2020
Liczba funkcjonujących grup wsparcia - 3 Liczba osób uczestniczących w spotkaniach- 29	Liczba funkcjonujących grup wsparcia- 2 Liczba osób uczestniczących w spotkaniach - 21	Liczba funkcjonujących grup wsparcia- 1 Liczba osób uczestniczących w spotkaniach– 12

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

Cel nr 10: Zapewnienie wsparcia psychologicznego oraz pedagogicznego dla dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej oraz ich opiekunów		
2018	2019	2020
Wsparcie psychologiczne: -terapia indywidualna-165 osób, -terapia rodzinna-33 rodziny, -konsultacje psychologiczne-538 osób, -terapia neurologopedyczna-32 dzieci, -grupa socjoterapeutyczna-33 dzieci. Wsparcie pedagogiczne: -liczba osób korzystających ze wsparcia-94, -liczba udzielonych porad-580.	Wsparcie psychologiczne:- terapia indywidualna-200 osób, -terapia rodzinna-75 rodzin, -konsultacje psychologiczne-576 osób -terapia neurologopedyczna-33 dzieci, -grupa socjoterapeutyczna-59 dzieci. Wsparcie pedagogiczne: -liczba osób korzystających ze wsparcia-109, -liczba udzielonych porad-1024.	Wsparcie psychologiczne: -terapia indywidualna-72 osoby, -terapia rodzinna- 38 rodzin, -konsultacje psychologiczne-197 osób -terapia neurologopedyczna-20 dzieci, -grupa socjoterapeutyczna-25 dzieci. Wsparcie pedagogiczne: -liczba osób korzystających ze wsparcia-106, -liczba udzielonych porad-389.
Cel nr 11: Organizowanie poradnictwa prawnego dla rodzin zastępczych oraz osób prowadzących rodzinne domy dziecka		
2018	2019	2020
448 porad prawnych udzielonych osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego	180 porad prawnych udzielonych osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego	60 porad prawnych udzielonych osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

Cel nr 12: Zabezpieczenie środków na dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka oraz innych świadczeń fakultatywnych, przewidzianych w ustawie		
2018	2019	2020
a) dofinansowanie do wypoczynku – 244 450 zł dla 496 dzieci; b) jednorazowe świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – 130 500 zł dla 89 dzieci; c) świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – 5790 zł dla 2 rodzin; d) świadczenia na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu w rodzinach zawodowych – 32 000 zł dla 13 rodzin; e) środki finansowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu – 13 500 zł dla 3 rodzinnych domów dziecka f) środki finansowe na pokrycie innych nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka – 8 000 zł dla 4 rodzinnych domów dziecka.	a) dofinansowanie do wypoczynku – 229 970 zł dla 465 dzieci; b) jednorazowe świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – 124 850 zł dla 82 dzieci; c) świadczenie na pokrycie kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych mających wpływ na jakość sprawowanej opieki – 9 599 zł dla 4 rodzin; d) świadczenia na pokrycie kosztów związanych z przeprowadzeniem niezbędnego remontu w rodzinach zawodowych – 41 000 zł dla 15 rodzin; e) środki finansowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu – 19 905 zł dla 5 rodzinnych domów dziecka; f) środki finansowe na pokrycie innych nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka – 12 500 zł dla 5 rodzinnych domów dziecka.	a) dofinansowanie do wypoczynku – 36 900 zł dla 74 dzieci; b) jednorazowe świadczenie na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka – 57 300 zł dla 39 dzieci; c) środki finansowe na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu – 4000 zł dla 1 rodzinnego domu dziecka; d) środki finansowe na pokrycie innych nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka – 6 000 zł dla 3 rodzinnych domów dziecka.

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

Cel nr 13: Prowadzenie istniejących placówek opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego		
2018	2019	2020
8 placówek opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego Łączna liczba miejsc: 124	8 placówek opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego Łączna liczba miejsc: 124	8 placówek opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego Łączna liczba miejsc: 124
Cel nr 14: Prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego		
2018	2019	2020
13 placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego Łączna liczba miejsc: 182	13 placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego Łączna liczba miejsc: 182	12 placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego Łączna liczba miejsc: 172
Cel nr 15: Prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu specjalistyczno-terapeutycznego		
2018	2019	2020
2 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu specjalistyczno-terapeutycznego Łączna liczba miejsc: 28	2 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu specjalistyczno-terapeutycznego Łączna liczba miejsc: 28	2 placówki opiekuńczo-wychowawcze typu specjalistyczno-terapeutycznego Łączna liczba miejsc: 28
Cel nr 16: Prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego		
2018	2019	2020
17 placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego Łączna liczba miejsc: 98	13 placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego Łączna liczba miejsc: 81	13 placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego Łączna liczba miejsc: 78

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

Cel nr 17: Zapewnienie wsparcia psychologicznego oraz pedagogicznego dla młodzieży usamodzielnianej		
2018	2019	2020
Skorzystały 64 osoby	Skorzystało 46 osób	Skorzystało 15 osób
Cel nr 18: Pomoc w przygotowaniu młodzieży do wejścia na rynek pracy		
2018	2019	2020
-udział w projekcie „Wehikuł usamodzielnienia”–13 osób; -udział w projekcie „Wrocław Miastem @ktywnych”–43 osoby; - udział w projekcie „Start w dorosłość”-21.	-Udział w projekcie „Wehikuł usamodzielnienia”–25 osób; -udział młodzieży w warsztatach „Kreatywne kierowanie swoim życiem prywatnym i zawodowym” (12 osób) - udział w projekcie „Start w dorosłość” -30 osób - udział w projekcie „Trampolina - mieszkanie wspomagane” – 15 osób.	- udział w projekcie „Trampolina- mieszkanie wspomagane”–15 osób.
Cel nr 19: Organizowanie poradnictwa prawnego dla młodzieży usamodzielnianej		
2018	2019	2020
udzielono 22 porad	udzielono 31 porad	udzielono 10 porad
Cel nr 20: Realizacja Indywidualnych Programów Usamodzielniania w celu wsparcia wychowanków w procesie usamodzielniania		
2018	2019	2020
liczba sporządzonych IPU - 88	liczba sporządzonych IPU – 113	liczba sporządzonych IPU – 45

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

Cel nr 21: Prowadzenie Mieszkań Usamodzielnienia w celu udzielenia pomocy mieszkaniowej wychowankom, którzy po opuszczeniu placówki lub rodziny zastępczej nie mają gdzie się osiedlić		
2018	2019	2020
Na terenie Wrocławia funkcjonują 4 mieszkania usamodzielnienia Łączna liczba miejsc: 34	Na terenie Wrocławia funkcjonuje 6 mieszkań usamodzielnienia Łączna liczba miejsc: 47	Na terenie Wrocławia funkcjonuje 6 mieszkań usamodzielnienia Łączna liczba miejsc: 49
Cel nr 22: Współpraca koordynatora oraz innych pracowników organizatora z asystentem rodziny biologicznej dziecka umieszczonego tymczasowo w jednej z form pieczy zastępczej		
2018	2019	2020
Liczba rodzin biologicznych objętych współpracą: 13	Liczba rodzin biologicznych objętych współpracą: 19	Liczba rodzin biologicznych objętych współpracą: 15
Cel nr 23: Zapewnienie wsparcia wolontariuszy		
2018	2019	2020
Liczba dzieci objętych wsparciem: 40	Liczba dzieci objętych wsparciem: 76	Liczba dzieci objętych wsparciem: 73

Działania projektowe, podejmowane na rzecz usamodzielnianych wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej, m. in. w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi:

2018 rok

- realizacja projektu „**Wrocław Miastem @ktywnych**”. Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Głównym jego celem było zwiększenie szans na rynku pracy, dzięki aktywizacji zawodowej oraz integracja społeczna zagrożonych wykluczeniem społecznym klientów MOPS. Podejmowano szereg działań (wsparcie w postaci szkoleń, treningów, warsztatów, konsultacji, badań, rehabilitacji, wyjazdów edukacyjnych), które przyczyniły się do realnej poprawy poziomu życia uczestników. W 2018 r. W projekcie uczestniczyło 43 usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej;

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

W latach 2018- 2019 (projekty realizowane przez okres dwóch lat)

- współpraca z **Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta**. Celem projektu „**Start w dorosłość**” była aktywna integracja i podniesienie możliwości podjęcia zatrudnienia pełnoletnich wychowanków. W ramach projektu młodzież bierna zawodowo lub bezrobotna zdobywała umiejętności uczestnicząc w zajęciach grupowych, warsztatach, szkoleniach, stażach zawodowych. Wyjątkową atrakcją były gratyfikacje finansowe dla uczestników, które zwiększały się w kolejnych etapach realizacji projektu (w 2018 r., w projekcie uczestniczyło 14 pełnoletnich wychowanków, natomiast w 2019 – 30 osób, z tego 22 wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej podjęło zatrudnienie).
- współdziałanie z **Fundacją „Robinson Crusoe”**. Podopieczni wrocławskiej pieczy zastępczej rokrocznie są zapraszani do udziału w projekcie pn. „**Wehikuł usamodzielnienia.**” Jego odbiorcy rozwijają kompetencje społeczne i zawodowe, korzystają ze wsparcia w postaci szkoleń, treningów, warsztatów, badań, wyjazdów, realizują swoje zainteresowania i pasje (w 2018 r., w projekcie uczestniczyło 13 usamodzielnianych wychowanków w wieku 16-24 lat, w 2019 r. – 25 osób);

W latach 2018-2020 (projekty realizowane nieprzerwanie przez okres 3 lat) :

- współpraca ze **Stowarzyszeniem Pomocy Wzajemnej im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego** z Wrocławia, w ramach Młodzieżowego Centrum Wsparcia (zadanie realizowane na zlecenie Gminy Wrocław). Do Centrum kierowane są osoby opuszczające różne formy pieczy zastępczej (na wniosek osoby zainteresowanej). Odbiorcy zadania są przygotowywani do samodzielnego oraz odpowiedzialnego wejścia w dorosłość, poprzez: zapewnienie bezpiecznych warunków mieszkaniowych dla 24 osób w trzech lokalach mieszkalnych, wsparcie psychologiczne (indywidualne i grupowe), wsparcie pedagogów oraz opiekunów (moderowanie grup mieszkaniowych, trening ekonomiczny, pomoc w nauce), wsparcie pracownika socjalnego (pomoc w uzyskaniu samodzielnego mieszkania, przysługujących świadczeń, kontaktów z rodziną biologiczną), pomoc prawną, wsparcie doradcy zawodowego;
- współpraca ze **Stowarzyszeniem „Nasz Dom”** w ramach projektu „**Samodzielność**”. Zapewniono wychowankom odpowiednie warunki mieszkaniowe (10 miejsc) w domu jednorodzinnym. Młodzież uczestniczy w treningach ekonomicznych, warsztatach profilaktyki uzależnień, warsztatach wzmacniających poczucie wartości i odpowiedzialności, spotkaniach z doradcą zawodowym oraz psychologiem;

W latach 2019-2020 (projekt realizowany przez okres dwóch lat):

- uczestnictwo młodzieży w projekcie pod nazwą „**TRAMPOLINA–mieszkania wspomagane**”. Głównym jego założeniem jest umożliwienie pełnoletnim wychowankom wyjścia z trudnej sytuacji życiowej w jakiej się znajdują, poprzez pobyt w 2 mieszkaniach wspomaganych/ treningowych, uruchomionych we Wrocławiu. W lokalach prowadzone są usługi wspierające aktywność uczestników, tj. poradnictwo specjalistyczne (np. psychologiczne, pedagogiczne) oraz liczne treningi dostosowane do indywidualnych potrzeb m.in. trening umiejętności społecznych, praktycznych, kulinarnych, załatwiania spraw urzędowych, zarządzania finansami, spędzania wolnego czasu (w latach: 2019 i 2020, w projekcie uczestniczyło 15 pełnoletnich wychowanków. Inicjatywa zaplanowana jest do 31.10.2021 r.).

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

3. Cele i kierunki rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu na lata: 2021-2023

Celem głównym powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na lata 2021 – 2023 jest rozbudowywanie i wspieranie istniejącego systemu pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej, ze szczególnym uwzględnieniem pieczy rodzinnej oraz organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą.

Priorytetem będą wszelkie działania przyczyniające się do zwiększenia liczby rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych, w tym rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodzin zawodowych specjalistycznych (kampanie medialne promujące rodzicielstwo zastępcze, doskonalenie systemu wynagradzania rodzin zawodowych, zabezpieczenie w budżecie środków na świadczenia fakultatywne dla rodzin już funkcjonujących, zapewnienie lokali mieszkalnych z zasobów miasta dla rodzin zawodowych).

Istotnym elementem jest budowanie wsparcia systemu pieczy zastępczej przez rozwój współpracy z sektorem NGO oraz realizację działań w ramach projektów dofinansowanych ze źródeł zewnętrznych, krajowych i zagranicznych, w tym UE.

Należy stale doskonalić system pomocy specjalistycznej: pedagogicznej i psychologicznej udzielanej rodzinom zastępczym, zwrócić szczególną uwagę na przeciwdziałanie problemom wychowawczym w rodzinach zastępczych spokrewnionych. W pracy z rodziną należy stosować indywidualne podejście i zaoferować elastyczne formy wsparcia w zależności od indywidualnych potrzeb.

3.1. Szczegółowe zadania do realizacji w latach: 2021- 2023

Poniższa tabela prezentuje szczegółowe założenia i zadania do zrealizowania w obszarze pieczy zastępczej we Wrocławiu na lata 2021-2023:

Tabela nr 9 – Zadania do realizacji na lata: 2021-2023 oraz wskaźniki ich realizacji

Lp.	Zadanie	Wskaźnik realizacji zadania
1.	Zachęcanie mieszkańców Wrocławia do pełnienia funkcji opiekunów zastępczych poprzez zamieszczanie informacji propagujących rodzicielstwo zastępcze w lokalnych mediach, organizowanie akcji promocyjnych	Liczba publikacji, materiałów promocyjnych, audycji radiowych i telewizyjnych, akcji promocyjnych
2.	Prowadzenie naboru i kwalifikacji kandydatów na rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka, kierowanie na szkolenia	Liczba odbytych spotkań/ rozmów, liczba przeprowadzonych procedur kwalif.
3.	Prowadzenie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze i osoby prowadzące rodzinne domy dziecka	Liczba kandydatów, którzy ukończyli szkolenia
4.	Tworzenie nowych form rodzinnej pieczy zastępczej	liczba nowopowstałych rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych, rodzinnych domów dziecka

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

5.	Organizowanie szkoleń i warsztatów dla rodzin zastępczych oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji	-Liczba przeprowadzonych szkoleń - liczba osób, które wzięły udział w szkoleniach
6.	Zapewnienie dostępu do specjalistycznego wsparcia dla dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej, placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz usamodzielnianych wychowanków różnych form pieczy	-Liczba wydanych skierowań - liczba, dzieci biorących udział w zajęciach - liczba dorosłych wychowanków objętych wsparciem
7.	Organizowanie dla opiekunów zastępczych grup wsparcia w celu integracji środowiska rodzinnej pieczy zastępczej	-Liczba grup wsparcia - liczba spotkań
8.	Zapewnienie efektywnego wsparcia ze strony pracownika organizatora (koordynator lub inny pracownik organizatora rodzinnej pieczy zastępczej)	- Liczba rodzin będących pod opieką jednego koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej lub innego pracownika organizatora
9.	Organizowanie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego i prawnego dla opiekunów zastępczych, pracowników placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego	- Liczba porad udzielonych opiekunom zastępczym i pracownikom POW typu rodzinnego
10.	Zapewnienie wychowankom pieczy zastępczej wsparcia w realizacji obowiązku szkolnego poprzez rozwój wolontariatu oraz zaopatrzenie w sprzęt komputerowy	-Liczba dzieci objętych wsparciem wolontariuszy - liczba komputerów przekazanych rodzinom
11.	Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami w celu wsparcia funkcjonowania pieczy zastępczej	- Liczba zorganizowanych imprez, wyjść, wyjazdów, itp.
12.	Zabezpieczenie środków na dofinansowanie do wypoczynku poza miejscem zamieszkania oraz innych świadczeń fakultatywnych, przewidzianych w ustawie	- Liczba przyznanych świadczeń
13.	Współpraca koordynatora oraz innych pracowników organizatora z asystentem rodziny biologicznej dziecka umieszczonego tymczasowo w jednej z form pieczy zastępczej	- Liczba rodzin objętych współpracą

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

14.	Pozyskiwanie lokali mieszkalnych z zasobów miasta, w celu ich użyczenia na potrzeby zawodowych form pieczy zastępczej	- Liczba udostępnionych lokali
15.	Przygotowanie wychowanków do procesu usamodzielnienia, udzielenie im wsparcia w celu zwiększenia szans na rynku pracy	-Liczba sporządzonych IPU - liczba warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje
16.	Prowadzenie Mieszkań Usamodzielnienia w celu udzielenia pomocy mieszkaniowej wychowankom, którzy po opuszczeniu placówki lub rodziny zastępczej nie mają zaspokojonych potrzeb mieszkaniowych	- Liczba mieszkań - liczba miejsc
17.	Angażowanie wychowanków do udziału w projektach. Celem zadania jest poprawa sytuacji życiowej oraz polepszenie funkcjonowania w środowisku	-Liczba realizowanych projektów i ich cele - liczba wychowanków biorąca udział w projektach
18.	Prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego	Liczba placówek oraz liczba miejsc w placówkach
19.	Prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego	Liczba placówek oraz liczba miejsc w placówkach
20.	Prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu specjalistyczno-terapeutycznego	Liczba placówek oraz liczba miejsc w placówkach
21.	Prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego	Liczba placówek oraz liczba miejsc w placówkach

3.2 Limit rodzin zastępczych zawodowych we Wrocławiu na lata 2021-2023

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza obowiązek planowania oraz limitowania ilości rodzin zastępczych, funkcjonujących w powiecie.

Efektywność pozyskiwania nowych kandydatów jest zbyt niska w stosunku do istniejących potrzeb – pomimo organizowania różnych form promocji rodzicielstwa zastępczego. W ośrodku pojawiają się potencjalni kandydaci na opiekunów zastępczych, jednak część z nich jest eliminowana już na etapie procesu rekrutacji (brak odpowiedniej motywacji, predyspozycji, nieadekwatne oczekiwania, brak należytych warunków mieszkaniowych). Na ogół zgłaszające się osoby nie są gotowe do zaopiekowania się dzieckiem przejawiającym duże problemy wychowawcze, nastolatkami czy też dziećmi z niepełnosprawnością.

W latach 2018-2020 liczba rodzin zastępczych zawodowych pozostaje na stałym poziomie (15 rodzin), należy przy tym zaznaczyć, że w tym czasie utworzono jedną nową rodzinę specjalistyczną, natomiast jedna rodzina specjalistyczna uległa rozwiązaniu. W rodzinach zawodowych wychowuje się aktualnie łącznie 35 dzieci. W opisywanym okresie rozpoczęły funkcjonowanie 2 nowe rodzinne domy dziecka, które obejmują opieką łącznie 12 dzieci. Na terenie Wrocławia aktualnie funkcjonuje 5 rodzinnych domów dziecka, w których wychowuje się 31 dzieci.

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

Analiza danych pokazuje, że zaplanowane na lata 2018-2020 limity rodzin zastępczych nie zostały osiągnięte, udało się je natomiast zrealizować w odniesieniu do rodzinnych domów dziecka.

Rodzinom zastępczym zawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka przysługuje, oprócz świadczeń wynikających z ustawy, wynagrodzenie. We Wrocławiu ulega ono stopniowo zwiększeniu, aktualnie opiekunom zastępczym zagwarantowano uposażenia na poziomie nie niższym niż 140 % minimum przewidzianego w ustawie (2000 zł), stawki wynagrodzenia prezentuje poniższa tabela:

Tabela nr 10. Wynagrodzenia wrocławskich rodzin zawodowych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka

Forma pieczy zastępczej	Ilość dzieci pod opieką	Stawka wynagrodzenia obowiązująca do dnia 28.02.2019 r.	Stawka wynagrodzenia obowiązująca od dnia 01.03.2019 r.
Rodzina zastępcza zawodowa	3 lub więcej zdrowych dzieci	2 500 zł	3 300 zł 2 600 zł*
Rodzina zastępcza zawodowa specjalistyczna (pod opieką dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności)	1 dziecko	2 400 zł	2 800 zł 2 500 zł*
	2 dzieci	2 700 zł	3 200 zł 2 800 zł*
	3 lub więcej dzieci	2 900 zł	3 700 zł 3 000 zł*
Rodzina zastępcza zawodowa pełniące funkcję pogotowia	1 dziecko	2 700 zł	3 100 zł 2 800 zł*
	2 dzieci	3 000 zł	3 500 zł 3 100 zł*
	3 dzieci	3 400 zł	4 100 zł 3 500 zł*
Rodzinny dom dziecka	4-5 dzieci	3 200 zł	3 700 zł 3 300 zł
	6-8 dzieci	3 600 zł	4 100 zł 3 700 zł*

* stawka wynagrodzenia w pierwszym roku pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka

Wzrost liczby i prawidłowe funkcjonowanie rodzin zastępczych, niewątpliwie zależy od wielu czynników. Ważną kwestią jest efektywna współpraca między Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej a istniejącymi już rodzinami, w celu zapewnienia im jak najlepszych warunków funkcjonowania. Równie istotnym celem jest propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego wśród Wrocławian.

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

Ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych na lata 2021-2023, jak w tabeli poniżej.

Tabela nr 11. Limity

LIMITY RODZINNYCH FORM PIECZY ZASTĘPCZEJ			
Lata	2021	2022	2023
Liczba rodzin zastępczych zawodowych	18*	21*	24*
Liczba rodzinnych domów dziecka	5*	6*	7*

*pod warunkiem zabezpieczenia w budżecie Miasta środków finansowych przeznaczonych na ten cel

4. Realizatorzy, monitoring i finansowanie programu

Za realizację programu odpowiada Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrocławiu. Partnerami w realizacji niniejszego zadania będą:

- rodziny zastępcze;
- rodziny pomocowe;
- placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- sądy;
- ośrodki pomocy społecznej;
- Policja;
- kuratorzy;
- organizacje pozarządowe;
- placówki oświatowe;
- Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej;
- Ośrodek Adopcyjny Dolnośląskiego Ośrodka Polityki Społecznej;
- Archidiecezjalny Ośrodek Adopcyjny we Wrocławiu;
- ośrodki wsparcia;
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne;
- środki masowego przekazu;
- służba zdrowia;
- przedsiębiorcy.

4.1 Monitoring i ewaluacja

Ewaluacja będzie prowadzona zarówno w trakcie realizacji programu jak i po jego zakończeniu. Raport dotyczący okresowej realizacji programu będzie przedstawiony w corocznych sprawozdaniach z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrocławiu, raport końcowy będzie zawarty w programie opracowanym na kolejne lata.

Podstawowym kryterium dokonania oceny będą wskaźniki realizacji zadań. Wskaźniki ujęte w priorytetach mają charakter jakościowy i bezpośrednio odnoszą się do oczekiwanych efektów zadań. Dane potrzebne do monitorowania będą zbierane na bieżąco przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, realizujący zadania.

4.2 Źródła finansowania

Źródłem finansowania „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2021-2023” będą środki finansowe:

**„Powiatowy program rozwoju pieczy zastępczej we Wrocławiu
na lata 2021-2023”**

- z budżetu Miasta Wrocław,
- z dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł w ramach dotacji oraz grantów projektowych w ramach funduszy europejskich, środków pochodzących z sektora NGO i innych.

Zgodnie z zapisami ustawy, jednostki samorządu terytorialnego mogą otrzymywać dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych z zakresu realizacji zadań systemu pieczy zastępczej, przy czym wysokość dotacji nie może przekroczyć 50% wydatków przeznaczonych na realizację zadania.